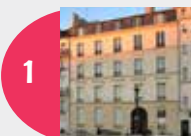
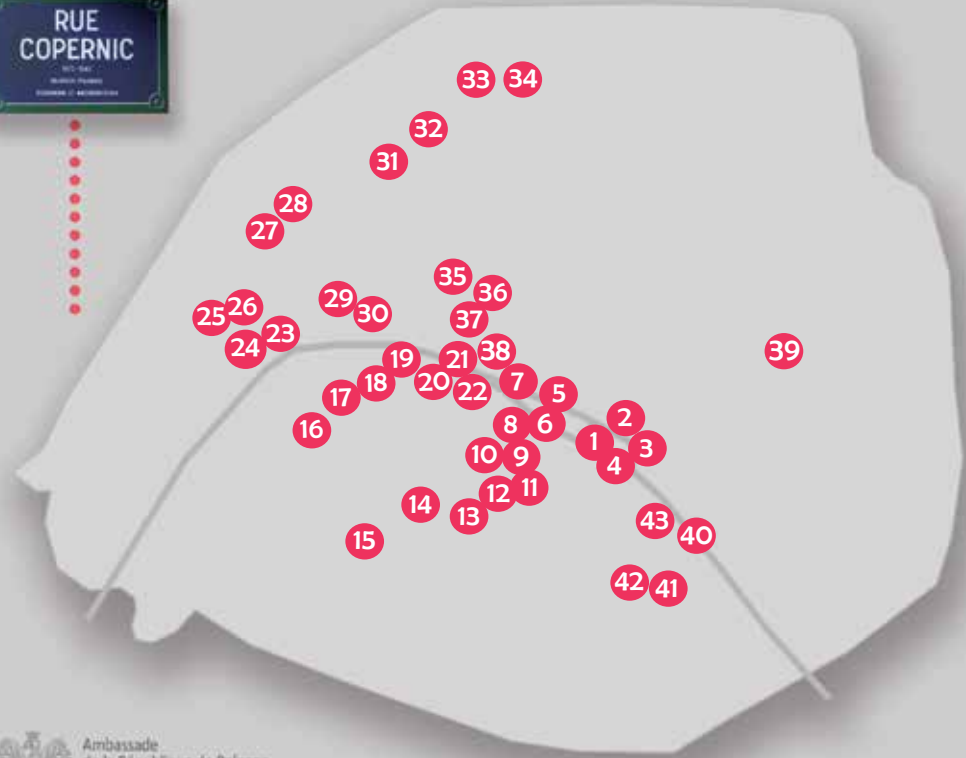

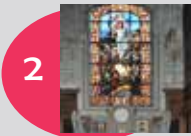

ŚLADY POLSKIE W PARYŻU

1

BIBLIOTEKA POLSKA – 6, quai d’Orléans, Paris IV
Została założona w 1838 r. Jej obecną siedzibę zakupiło w 1854 r., dzięki darom i legatom, przy znaczącym udziale Wł. Zamoyskiego, Towarzystwo Historyczno-Literackie. Biblioteka nadal służy rozwijaniu więzi kulturalnych Polski z Francją. Poza księgozbiorem, bogatym archiwum, mieszczą się w niej Muzeum A. Mickiewicza, salonik F. Chopina i Muzeum B. Biegasa.

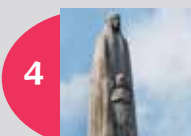
2

KOŚCIÓŁ ŚW. LUDWIKA – 19, rue Saint-Louis en l’Île, Paris IV
Kryje w sobie kaplicę Czartoryskich i Sapiehów wraz z kilkoma polskimi epitafiami.

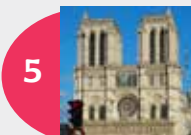
3

HOTEL LAMBERT – 2, rue Saint-Louis en l’Île, Paris IV
Budynek zaprojektowany przez Louisa Le Vau. W latach 1843-1975 był rezydencją, należąca do książęcej rodziny Czartoryskich. Stanowił w drugiej poł. XIX wieku, centrum życia politycznego, kulturalnego i społecznego polskiej emigracji. Gdy Polska zniknęła z mapy Europy, A. Czartoryski zabiegał o to, by sprawa niepodległości naszego kraju trwała w świadomości Zachodu.

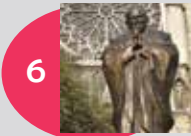
4

MOST DE LA TOURNELLE – Paris V
Autorem rzeźby św. Genowefy jest francusko-polski artysta Paul Landowski (1875-1961), syn powstańca styczniowego.

5

KATEDRA NOTRE-DAME DE PARIS – Paris I
W 1573 r. przed wielkim ołtarzem katedry składał przysięgę (pacta conventa), w otoczeniu dworu francuskiego i posłów z Polski, król Henryk Walezy. Lucjan Wyganowski, powstaniec listopadowy, współpracował z architektem Eugène Viollet-le-Duc przy konserwacji Notre-Dame. Plac przed katedrą nazwano placem Jana Pawła II.

6

POMNIK JANA PAWŁA II – skwer obok katedry Notre-Dame, Paris I
Autorem pomnika jest rosyjski rzeźbiarz gruzińskiego pochodzenia Zurab Cereteli. Artysta podarował ten pomnik Polskiej Misji Katolickiej we Francji. W ten sposób chciał wyrazić swoją „wdzięczność za rolę odegraną przez Jana Pawła II w obaleniu radzieckiego totalitaryzmu”.

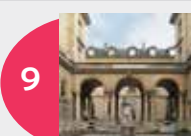
7

ZEGAR, Conciergerie – 2, boulevard du Palais, Paris I
Na najstarszym zegarze Paryża (1371), obok burbońskiej lilii widnieje Orzeł i litewska Pogoń a faciński napis na tablicy z czarnego marmuru przypomina o polskim epizodzie w życiu Henryka Walezego który był pierwszym elekcyjnym królem polski w latach 1573-75.

8

KOŚCIÓŁ ŚW. SEWERYNA – 1, rue des Prêtres Saint-Séverin, Paris V
Na jednej ze ścian znajduje się kopia obrazu Matki Boskiej Ostrobramskiej, autorstwa Walentego Wańkowicza (1799-1842). Pod nim widnieje napis: „O Pani! Ku ratunkowi naszemu pośpiesz się!” W kościele tym spotykali się towarzyscy, członkowie ruchu religijno-mistycznego okresu romantyzmu.

9

COLLÈGE DE FRANCE – place Marcellin-Berthelot, Paris V
W 1840 r. tamtejszą katedrę języków słowiańskich objął Adam Mickiewicz (1798-1855). W 1916 r. Józefa Joteyko (1866-1928), pierwsza kobieta - profesor tej uczelni, została wykładowcą pedagogii i psychologii eksperymentalnej a od 1997 r. Jerzy Grotowski (1933-1999) prowadził tu Katedrę Antropologii Teatru.

10

SORBONA – UNIWERSYTET – 45/47, rue des Écoles, Paris V

Wśród licznych Polaków, związanych z uczelnią, znajdujemy pełniący funkcję socjusza w latach 1484-88 Macieja Kolbe ze Świebodzina i profesor Marię Curie-Skłodowską – pierwszą w historii uczelni kobietę, kierującą katedrą uniwersytecką. Obecnie na Sorbonie działa Ośrodek Kultury i Cywilizacji Polskiej, którym w latach 1960-65 kierował historyk B. Geremek (1932-2008).

11

BIBLIOTEKA ŚW. GENOWEFY – 10, place du Panthéon, Paris V

Na fasadzie biblioteki wyryto nazwiska słynnych myślicieli, pisarzy, uczonych i polityków, wśród nich Mikołaja Kopernika, Adama Naruszewicza i Stanisława Konarskiego.

12

PANTEON – Place du Panthéon, Paris V

Wśród kilkudziesięciu osobistości, w krypcie Panteonu spoczywają Maria i Pierre Curie. Ich trumny przeniesiono w 1995 r. z cmentarza w Sceaux pod Paryżem. W 1903 r. obydwójce otrzymali Nagrodę Nobla z fizyki za badanie promieniotwórczości oraz odkrycie polonu i radu. W 1911 r. Maria, po śmierci męża, otrzymała (w dziedzinie chemii) drugą Nagrodę Nobla.

13

MUZEUUM CURIE Instytut Radowy – 1, rue Pierre et Marie Curie, Paris V

Instytut, w którym Maria Curie-Skłodowska (1867-1934) wraz z mężem dokonali odkrycia polonu i radu (1898). Maria pracowała w Instytucie do 1934 r.

14

POMNIK FRYDERYKA CHOPINA – Jardin du Luxembourg, Paris VI

Pierwszą wersję pomnika odsłonięto w 1900 r. W 1942 r. rzeźba zniknęła, ponownie postawiono ją w 1999 r. Popiersie autorstwa Georgesa Dubois zastąpiło brązowy odlew rzeźby Bolesława Syrewicza (1835-1899).

15

CMENTARZ MONTPARNASSE – Paris XIV

Na tym cmentarzu zostali pochowani m.in. Ludwik Mierosławski (1814-1878) i Anna Loewenhard (1838-1881). Polskim akcentem jest też grób zbiorowy dwudziestu weteranów powstań z 1831 i z 1863. Spoczywają w nim m.in. Leonard Rettel (1811-1885) i Stanisław Malinowski (1812-1883).

16

PAŁAC INWALIDÓW – Place des Invalides, Paris VII

Na ścianie galerii pierwszego piętra znajduje się tablica upamiętniająca Polaków, którzy polegli w walce o wolność w czasie I i II wojny światowej. W kaplicy znajduje się sarkofag marszałka Francji, Wielkiej Brytanii i Polski Ferdinanda Focha, autorstwa Paula Landowskiego.

17

PLĘTYA „SOLIDARNOŚCI” – Esplanade des Invalides, Paris VII

Tablica upamiętniająca Niezależny Samorządny Związek Zawodowy i protesty, jakie odbywały się w tym miejscu po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego 13 grudnia 1981 r.

18

AMBASADA POLSKA – 57, rue Saint-Dominique, Paris VII

Pałac Monako (architekt A. T. Brongniart) został zbudowany w XVIII w. na zlecenie księżnej Monako, Marie-Catherine de Brignole. Od 1936 r. jest siedzibą Ambasady RP we Francji, miejscem spotkań francuskiej Polonii oraz wydarzeń kulturalnych i imprez o charakterze patriotycznym.

19

TABLICA POŚWIĘCONA JOACHIMOWI LELEWELOWI

153, boulevard Saint-Germain, Paris VI

W 1832 r. mieszkał w tym miejscu Joachim Lelewel (1786-1861) – historyk, prezes Komitetu Narodowego Polskiego.

20

KOŚCIÓŁ ST. GERMAIN DES PRÉS – 3, place Saint-Germain des Prés, Paris VI

Znajduje się tutaj grobowiec autorstwa braci Marsy z wmurowanym sercem króla Polski i Szwecji Jana II Kazimierza Wazy (1609-1672), ufundowany przez rodzinę jego żony Ludwika Marii Gonzagi w 1675 r. Relief w brązie przedstawia bitwę pod Beresteczkiem.

21

TABLICA POŚWIĘCONA GEN. WŁADYSŁAWOWI SIKORSKIEMU

Hôtel Danube – 58, rue Jacob, Paris VI

W latach 1939-40 mieszkał w tym miejscu Władysław Sikorski (1881-1943), Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych oraz premier Rządu na Uchodźstwie.

22

KSIĘGARNIA POLSKA – 123, boulevard Saint-Germain, Paris VI

Założona przez Eustachego Januszkiewicza w 1833 r., kilkakrotnie zmieniała adres. Jest także miejscem spotkań polskiej emigracji i wyspą Europy Środkow-Wschodniej w Dzielnicy Łacińskiej. Obecnie należy do wydawnictwa *Noir sur Blanc*.

23

POMNIK POŚWIĘCONY POLAKOM WALCZĄCYM ZA FRANCJĘ W LATACH 1939-1945 – place de Varsovie, Paris XVI

Pomnik stanął w 1977 r. Jest wyrazem uznania i wdzięczności społeczeństwa francuskiego dla polskich bojowników o wolność i wyzwolenie Francji. Jego autorem jest rzeźbiarz F. Greck.

24

PLAC WARSZAWY – place de Varsovie, Paris XVI

Nazwany tak w 1928 r., znajduje się niedaleko wieży Eiffla nad Sekwaną.

25

PŁASKORZEŻBA „KU CHWALE ARMII FRANCUSKIEJ (1914-1918)”

2, rue du Commandant Schloësing, Paris XVI

Autorem płaskorzeźby na murze cmentarza Passy jest rzeźbiarz polskiego pochodzenia Paul Landowski (1875-1961).

26

POMNIK FERDINANDA FOCHA

place du Trocadéro et du 11 novembre, Paris XVI

Rzeźba autorstwa Roberta Wléricka i Raymonda Martina przedstawia Marszałka F. Focha (1851-1929), który w 1922 r. otrzymał od prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego (1869-1953) tytuł Marszałka Polski.

27

STACJA POLSKIEJ AKADEMII NAUK – 74, rue Lauriston, Paris XVI

Jej początki sięgają XIX wieku, w obecnym budynku mieści się od 1949 r. Stacja PAN służy polskim naukowcom, przebywającym w Paryżu, działa na rzecz promocji polskiej nauki we Francji i krajach sąsiednich.

28

ŁUK TRIUMFALNY – Place Charles de Gaulle, Paris VIII

Na ścianach łuku widnieją nazwiska siedmiu polskich bohaterów Kampanii Napoleońskiej: Sułkowski, Łazowski, Zajączek, Poniatowski, Kniaziewicz, Chłopicki i Dąbrowski oraz nazwy czterech polskich miejscowości, gdzie miały miejsce zwycięskie bitwy: Pułtusk, Ostrołęka, Lidzbark Warmiński i Gdańsk.

29

INSTYTUT POLSKI (biura) – 31, rue Jean Goujon, Paris VIII

Powstał w 1979 r. Jego główną misją jest promocja Polski i upowszechnianie kultury polskiej we Francji a także wspieranie wymiany i współpracy kulturalnej między Polską a Francją. Instytut inicjuje i promuje szeroki wachlarz wydarzeń, waloryzujących polskie dziedzictwo, historię oraz twórczość współczesną.

30

POMNIK ADAMA MICKIEWICZA – Place de la Reine-Astrid, Paris VIII

Pomnik przedstawia poetę w postaci pielgrzyma. Jego autorem jest rzeźbiarz Antoine Bourdelle (1861-1929). W 1929 r. fundamenty pomnika wmurowano szkatułkę z polską ziemią.

31

POMNIK FRYDERYKA CHOPINA – Parc Monceau, Paris VIII

Pomnik został odsłonięty w 1900 r. Jego autorem jest rzeźbiarz Jacques Froment-Meurice (1864-1948).

32

DOM KOMBATANTA im. gen. Wł. Andersa – 20, rue Legendre, Paris XVII

Od 1948 r. budynek jest siedzibą zarządu krajowego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów i Ich Rodzin we Francji oraz wielu innych stowarzyszeń polonijnych (został zakupiony ze składek żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie). Obecnie jest wynajmowany przez Stowarzyszenie Concorde – Polskiej Misji Katolickiej we Francji. Działa tu polska parafia.

33

SZKOŁA BATIGNOLLES – 15, rue Lamandé, Paris XVII

Została założona w 1841 r. z inicjatywy działaczy polskiej emigracji. Głównym inicjatorem Szkoły był gen. Józef Dwernicki. Od 1844 r. znajdowała się w miejscowości Batignolles. W 1874 r. Szkoła Polska została przeniesiona na ulicę Lamandé. Obecnie działa tu Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP w Paryżu.

34

CMENTARZ MONTMARTRE – 20, avenue Rachel, Paris XVIII

Niedaleko wejścia znajduje się Aleja Polaków. 5 stycznia 1849 r. został tutaj pochowany Juliusz Słowacki. W dziewięciu polskich grobach zbiorowych (bogato zdobionych symboliką narodową), spoczywa kilkudziesięciu bohaterów powstań.

35

KOŚCIÓŁ ŚW. MAGDALENY – place de la Madeleine, Paris VIII

30 października 1849 r. odbyły się tutaj uroczystości pogrzebowe Fryderyka Chopina, w 1856 r. Adama Mickiewicza (po przywiezieniu zwłok z Konstantynopola), w 1859 r. Zygmunta Krasińskiego, a w 1868 r. Aleksandra Walewskiego.

36

TABLICA POŚWIĘCONA FRYDERYKOWI CHOPINOWI

12, place Vendôme, Paris I

Mieściło się tutaj ostatnie mieszkanie pianisty i kompozytora Fryderyka Chopina (1810-1849), w którym zmarł 17 października 1849 r.

37

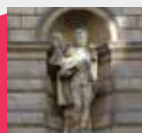

KOŚCIÓŁ POLSKI Notre-Dame de l'Assomption

263, bis rue Saint-Honoré, Paris I

Nieprzerwanie od 1844 r. prowadzi tu swoją działalność Polska Misja Katolicka. Jest ona ważnym ośrodkiem życia religijnego, wspiera wspólnoty parafialne, bractwa żywego różańca oraz liczne stowarzyszenia. Misja wydaje tygodnik *Głos Katolicki*.

38

MUZEUUM LUWR – Paris I

Na fasadzie tzw. Nowego Luwru z czasów II Cesarstwa, pomiędzy licznymi rzeźbami wodzów francuskich, od strony ulicy Rivoli umieszczona została statua księcia Józefa Poniatowskiego (1763-1813). W 1813 r. Napoleon nadał mu godność Marszałka Francji.

39

CMENTARZ PÈRE-LACHAISE – Paris XX

Największy i najslawniejszy cmentarz paryski, tutaj zostali pochowani m.in. Fryderyk Chopin (1810-1849), Aleksander hr. Colonna Walewski (1812-1868), gen. Józef Wysocki (1809-1873), Seweryn Gałęzowski (1801-1878). W 2006 r. został odsłonięty pomnik poświęcony Polakom, poległym za Francję.

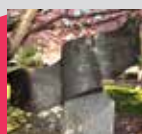
40

MOST CHARLES DE GAULLE – Paris XII/XIII

Zaprojektowany przez architektów: Louisa Arretche'a i Romana Krasińskiego, powstał w 1995 r. Łączy on dworce Gare de Lyon z Gare d'Austerlitz oraz nowy gmach francuskiej Biblioteki Narodowej z dzielnicą Bercy.

41

POMNIK CYPRIANA KAMILA NORWIDA

skwer im. Norwida – na wysokości 67, rue du Chevaleret, Paris XIII

Pomnik poety okresu romantyzmu Cypriana Kamila Norwida (1821-1883), został odsłonięty w 2006 r. Jego autorem jest rzeźbiarz Aleksander Śliwa.

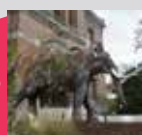
42

DOM ŚW. KAZIMIERZA – 119, rue du Chevaleret, Paris XIII

Został założony w 1846 r. przez siostrę szarytkę Teofilę Mikułowską z pomocą księżnej Anny Czarotoryskiej. Miał zapewniać schronienie chorym, samotnym weteranom powstań i ubogim polskim sierotom. W tym domu mieszkał i zmarł poeta Cyprian Kamil Norwid (1821-1883). Obecnie siostry opiekują się tam osobami starszymi i udostępniają przyjezdnym pokoje do wynajęcia.

43

MUZEUUM HISTORII NATURALNEJ

Galleries d'Anatomie Comparée et de Paléontologie – 2, rue Buffon, Paris V

Mamut, odkryty na Wyspach Nowosyberyjskich przez Konstantego Wołoszowicza, został подарowany w 1912 r. Narodowemu Muzeum Historii Naturalnej przez Aleksandra de Stenbock-Fermora. Okaz odegrał przełomową rolę w historii badań nad tym gatunkiem